

ปัจจัยภายนอกกับการบริหารความเสี่ยง
ของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

External Factors and Risk Management
of The Office of Academic Resources and Information Technology
Pibulsongkram Rajabhat University

หทัยชนก สว่างวงศ์, บัญชา ศรีสมบัติ

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ying_sawangwong@psru.ac.th

cha_sri@psru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความเสี่ยงจากปัจจัยภายนอกและจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของบุคลากรภายในสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศผลจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (Swot Analysis) โอกาส ผลกระทบ และระดับความรุนแรง นำมาจัดลำดับความเสี่ยง พบความเสี่ยงจากปัจจัยภายนอกจำนวน 3 ด้าน คือ ความเสี่ยงด้านกฎหมายและข้อกำหนดผูกพันองค์กร ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ และความเสี่ยงด้านการเงิน ซึ่งจำแนกได้เป็น 4 ลำดับ ได้แก่ 1) การขาดการดำเนินการเก็บรักษาข้อมูลตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 2) การปิดตัวของสำนักพิมพ์ทำให้กระทบต่อการจัดหาทรัพยากร 3) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ไม่มีนโยบายที่ชัดเจนในการสนับสนุนฐานข้อมูลออนไลน์ และ 4) จำนวนนักศึกษาที่เข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษามีจำนวนลดน้อยลง

คำสำคัญ: แผนบริหารความเสี่ยง, สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ, มหาวิทยาลัย

ABSTRACT

The Objective of this research is to analyze the risk from external factors for the risk management plan of the Office of Academic Resources and Information Technology, Pibulsongkram Rajabhat University in the annual budget of 2562 by focusing on the participation process. The attribute of the environmental analysis (SWOT Analysis) results including the

opportunity, impact and severity as taken to prioritize risks arising from external factors, consisting of 3 aspects; compliance risk, strategic risk and financial risk. The risk can be classified into 4 levels which are 1) the lack of data storage operations according to Computer-related Crime Act B.E 2550 2) The closing of the publisher will affect the procurement of resources 3) The Office of the Higher Education Commission (OCSC) does not have a clear policy to support online data and 4) the number of students enrolled in higher education has decreased.

Keyword: Risk Management Plan, Office of Academic Resource and Information Technology Center, University

บทนำ

การบริหารความเสี่ยงและการควบคุมปัจจัยด้านความเสี่ยงนับเป็นเครื่องมือสำคัญและมีประโยชน์ในการบริหารจัดการองค์กรให้สามารถบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ด้วยการบริหารปัจจัยและควบคุมกิจกรรมทั้งกระบวนการดำเนินงานต่างๆโดยลดมูลเหตุของแต่ละโอกาสที่ก่อให้เกิดความเสียหายในการดำเนินงานด้านต่างๆ ขององค์กรสร้างมาตรการควบคุมความเสี่ยง ทำให้องค์กรสามารถขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายได้อย่างมั่นคง

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามได้ดำเนินการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงของหน่วยงานขึ้น โดยกำหนดกรอบการระบุความเสี่ยงระดับหน่วยงาน ตามประเด็นหลักของแผนยุทธศาสตร์ 5 ปีของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ (พ.ศ. 2560 - 2564) แผนกลยุทธ์การเงิน และข้อเสนอแนะจากกรรมการตรวจประเมินประกันคุณภาพการศึกษา ภายใน ประจำปีการศึกษา 2560 มาประกอบการพิจารณา โดยใช้กระบวนการระบุความเสี่ยงแบบผสม Top-down and Bottom-up Risk Identification เพื่อจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 และถ่ายทอดแผนบริหารความเสี่ยงสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ ลงสู่การปฏิบัติ โดยการระบุโครงการ/กิจกรรมที่สอดคล้องกับมาตรการตอบสนองความเสี่ยงของหน่วยงาน พร้อมกำหนดกรอบระยะเวลาและผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานที่ชัดเจน เพื่อให้ผลการดำเนินงานในภาพรวมสามารถบรรลุผลตามตัวชี้วัด และเป้าหมายตัวชี้วัดขององค์กรได้ นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้หน่วยงานต่าง ๆ ภายใน ซึ่งประกอบด้วย งานบริหารทั่วไป งานบริการสารสนเทศและการจัดการทรัพยากร งานเทคนิคสารสนเทศ งานเครือข่ายบริการวิชาการและห้องประชุม สามารถดำเนินการระบุประเด็นความเสี่ยง/โครงการ/กิจกรรมระดับหน่วยงานเพิ่มเติมในประเด็นความเสี่ยงด้านอื่นๆ ที่สำคัญระดับหน่วยงานตามความเห็นควรดำเนินการได้

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศเล็งเห็นว่าการบริหารความเสี่ยง เป็นเรื่องที่สำคัญและมีประโยชน์อย่างมากในการที่จะนำหลักการของการบริหารความเสี่ยงไปใช้ในการวางแผนควบคุมคู่กับการบริหารงานบริหารโครงการ หรือบริหารองค์กร ได้อย่างเหมาะสมและบรรลุผล ตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กรที่วางไว้ ซึ่งแผนบริหารความเสี่ยงดังกล่าวเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้หน่วยงานนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารงานและปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาองค์กรให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันต่อไป

วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ความเสี่ยงที่เกิดจากปัจจัยภายนอกและจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ทั้งนี้เพื่อเป็นการยกระดับการเตรียมความพร้อมในการบริหารความเสี่ยงและเสนอแผนบริหารความเสี่ยงของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศต่อมหาวิทยาลัยต่อไป

ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน

งานวิจัยเรื่องปัจจัยภายนอกกับการบริหารความเสี่ยงของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม นี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของบุคลากรภายในสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ จึงแบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอนที่สำคัญคือ

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารความเสี่ยงของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเป็น 2 ชั้น ดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร เป็นการศึกษาองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดกรอบการศึกษาค้นคว้าและพัฒนา แนวคิดการบริหารความเสี่ยง และการพัฒนาแผนบริหารความเสี่ยง โดยใช้ข้อมูลจากโครงการทบทวนแผนยุทธศาสตร์ แผนกลยุทธ์การเงิน มาประกอบการพิจารณา

2. การวิจัยภาคสนามที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของบุคลากรในทุกระดับ ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศจำนวน 3 คน หัวหน้าสำนักงานผู้อำนวยการ จำนวน 1 คน หัวหน้างาน จำนวน 5 คน เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป จำนวน 1 คน บรรณารักษ์ จำนวน 6 คน นักเอกสารสนเทศ จำนวน 6 คน ผู้ปฏิบัติงานโสตทัศนศึกษา จำนวน 1 คนผู้ปฏิบัติงานห้องสมุด จำนวน 3 คน และช่างไฟฟ้า จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 28 คน โดยมีขั้นตอนการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ ดังนี้

2.1 วิเคราะห์สภาพแวดล้อม (Swot Analysis)

2.2 การวิเคราะห์โอกาส ผลกระทบ ระดับและจัดลำดับความเสี่ยง

2.3 นำความเสี่ยงที่ผ่านการพิจารณาร่วมกัน ใส่แบบฟอร์มการวิเคราะห์ความเสี่ยง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ของมหาวิทยาลัย และนำส่งโครงการจัดตั้งกองมาตรฐานวิชาการและประกันคุณภาพการศึกษา

2.4 นำผลพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะจากโครงการจัดตั้งกองมาตรฐานวิชาการและประกันคุณภาพการศึกษาแจ้งให้คณะกรรมการบริหารความเสี่ยงรับทราบเพื่อขอมติในการแก้ไข

2.5 พิจารณาหาแนวทางและโครงการเพื่อแก้ไขความเสี่ยง

2.6 รายงานความก้าวหน้าการบริหารความเสี่ยงให้คณะกรรมการบริหารความเสี่ยงรับทราบ

2.7 รายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานการบริหารความเสี่ยง รอบ 6 , 9 , 12 เดือน ไปยังโครงการจัดตั้งกองมาตรฐานวิชาการและประกันคุณภาพการศึกษา

2.8 สรุปแผนบริหารความเสี่ยงฉบับสมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบกลไกการบริหารความเสี่ยงของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยการดำเนินการแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดบทบาทของคณะทำงานบริหารความเสี่ยง

คณะกรรมการบริหารความเสี่ยงของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ แบ่งเป็น

2 ฝ่าย ได้แก่

1.1 คณะกรรมการอำนวยการ มีหน้าที่ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับแนวทาง วิธีการ ขั้นตอนในการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงรวมถึงนโยบายที่เกี่ยวข้อง ติดตามการแก้ไขปัญหาความเสี่ยงนำผลการดำเนินการแผนบริหารความเสี่ยงรายงานให้ผู้บริหารและบุคลากรสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศรับทราบ

1.2 คณะกรรมการดำเนินงาน มีหน้าที่ศึกษา วิเคราะห์ ระดมสมอง ในการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยง

2. การสร้างกลไกการบริหารความเสี่ยงของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ

กลไกการบริหารความเสี่ยงของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศตามหลักวงจรการบริหารงานคุณภาพ (PDCA) มีรายละเอียด ดังนี้

P = Plan (ขั้นตอนการวางแผน) การจัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารความเสี่ยง โดยพิจารณาให้ความเห็นชอบโดยผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มอบหมายให้ผู้บริหารและบุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยง เพื่อให้ได้แผนบริหารความเสี่ยงที่มาจากความคิดเห็นของทุกคนในหน่วยงานและมีความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน

D = Do ขั้นตอนการปฏิบัติ (ขั้นตอนการปฏิบัติ) เมื่อได้รับคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงและทราบวันดำเนินโครงการ คณะกรรมการบริหารความเสี่ยงได้ดำเนินการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (Swot Analysis) วิเคราะห์โอกาส ผลกระทบ จัดลำดับความเสี่ยง จัดทำแผนบริหารความเสี่ยง นำเสนอให้คณะกรรมการอำนวยการพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะและปรับแก้ตามข้อเสนอแนะ

C = Check (ขั้นตอนการตรวจสอบ) นำแผนบริหารความเสี่ยงที่ผ่านการพิจารณาและให้ความเห็นชอบโดยคณะกรรมการอำนวยการจัดส่งไปยังโครงการจัดตั้งกองมาตรฐานวิชาการและประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะประธานคณะกรรมการฝ่ายดำเนินการนำผลการพิจารณาและข้อเสนอแนะแจ้งให้คณะกรรมการบริหารความเสี่ยงรับทราบหากมีข้อเสนอแนะให้ดำเนินการขอมติในการแก้ไขแผนบริหารความเสี่ยงจากคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงและนำส่งโครงการจัดตั้งกองมาตรฐานวิชาการและประกันคุณภาพเพื่อพิจารณาอีกครั้ง

A = Action (ขั้นตอนการดำเนินงานให้เหมาะสม) ดำเนินการตามแผนบริหารความเสี่ยง รายงานความก้าวหน้าของการบริหารความเสี่ยงให้คณะกรรมการบริหารความเสี่ยงได้รับทราบและให้ข้อเสนอแนะหากมีข้อเสนอแนะให้ดำเนินการปรับแก้ไขและรวบรวมเป็นรูปเล่มแผนบริหารความเสี่ยงของหน่วยงานฉบับสมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 3 การรายงานและเผยแพร่ผลการบริหารความเสี่ยงของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ

ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยจะทำการรายงานผลการดำเนินงานการบริหารความเสี่ยงและการเผยแพร่ข้อมูลการดำเนินงานการบริหารความเสี่ยง

สรุปผล อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ และการนำไปใช้ประโยชน์

สรุปผล

ผลการวิจัยสามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารความเสี่ยงของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยี

สารสนเทศ

ผลจากการดำเนินการตามขั้นตอนบริหารความเสี่ยงของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยี สารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม มีความเสี่ยงที่เกิดจากปัจจัยภายนอก จำนวน 4 ลำดับ 3 ด้าน ดังนี้

1.1 ความเสี่ยงทางด้านกฎหมาย และข้อกำหนดผูกพันองค์กร (Compliance Risk)

ลำดับที่ 1 ขาดการดำเนินการเก็บรักษาข้อมูลให้เป็นไปพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

1.2 ความเสี่ยงทางด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk)

ลำดับที่ 2 การปิดตัวของแหล่งผลิตหนังสือทำให้กระทบต่อการจัดหาทรัพยากร

ลำดับที่ 3 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ไม่มีนโยบายที่ชัดเจน

ในการสนับสนุนฐานข้อมูลออนไลน์

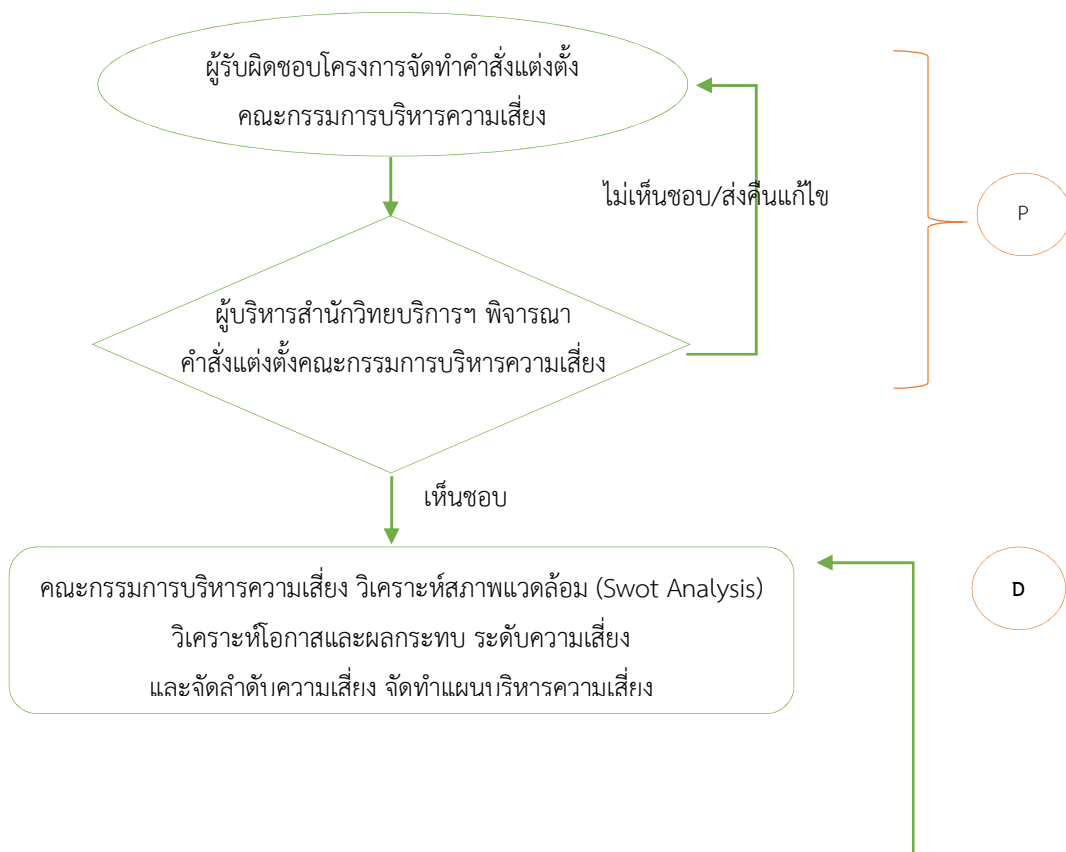
1.3 ความเสี่ยงทางการเงิน (Financial Risk)

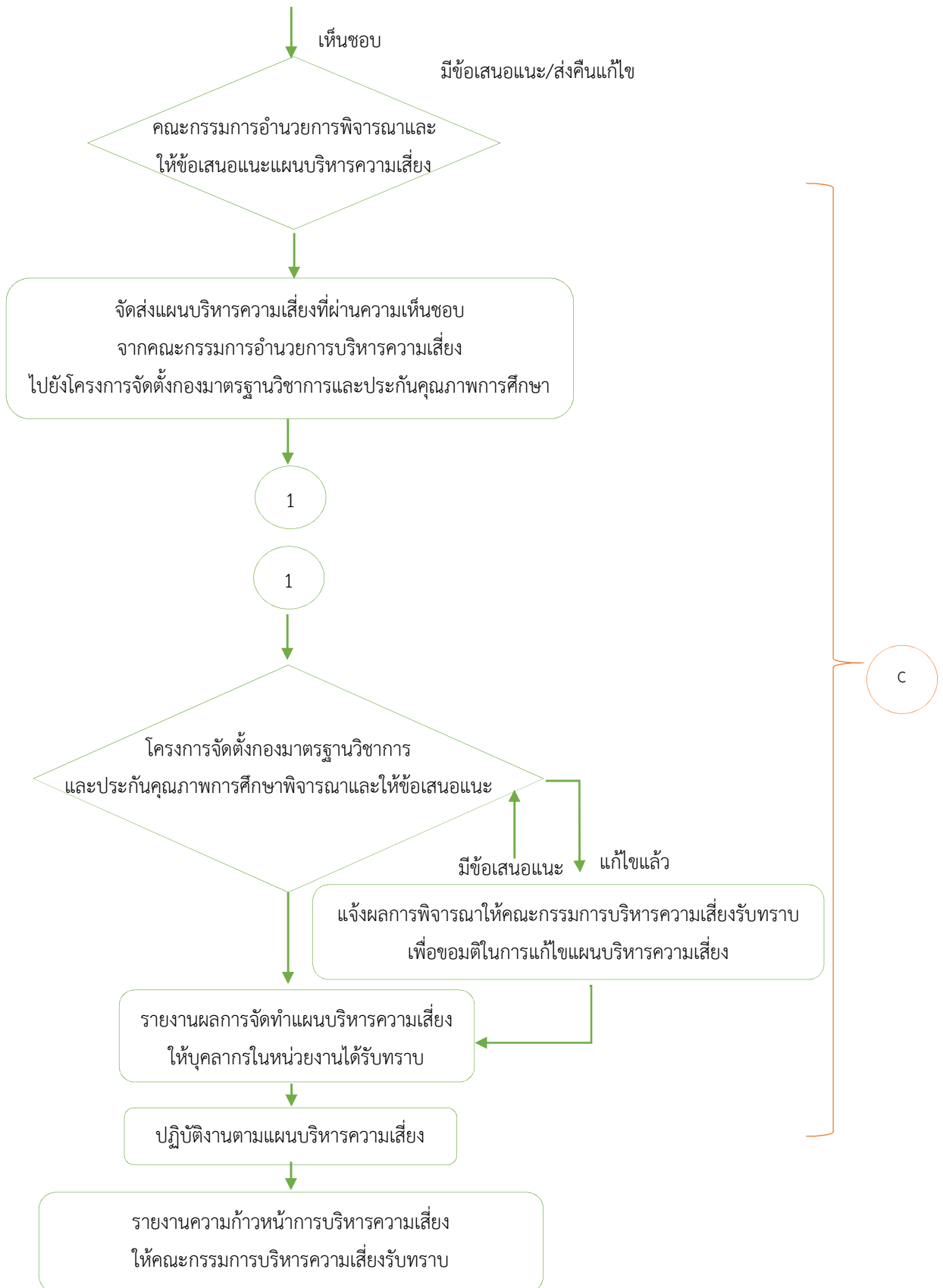
ลำดับที่ 4 จำนวนผู้เข้าเรียนลดลง

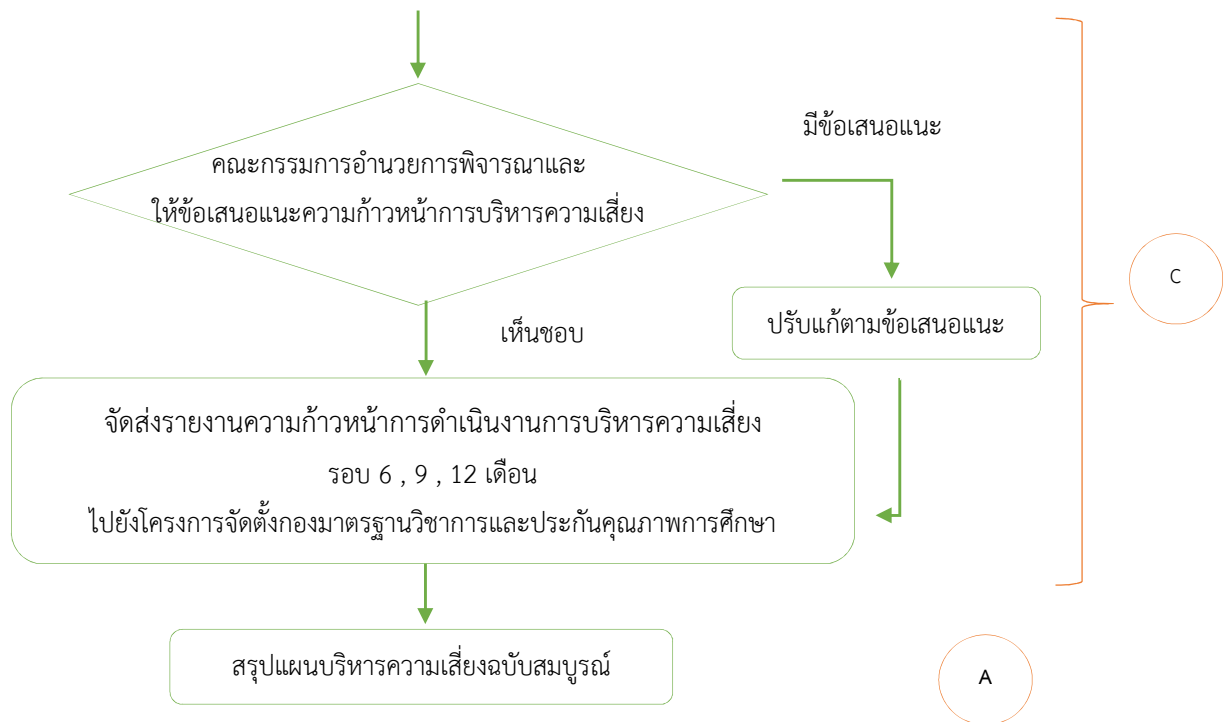
2. การสร้างและตรวจสอบกลไกการบริหารความเสี่ยงของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยี

สารสนเทศ

กลไกการบริหารความเสี่ยงตามหลักวงจรการบริหารงานคุณภาพ (PDCA) ของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ สามารถสรุปขั้นตอนการดำเนินงานได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กลไกการบริหารความเสี่ยงของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศโดยใช้กระบวนการ PDCA

3. การรายงานและเผยแพร่ผลงานการบริหารความเสี่ยง

การรายงานผลการดำเนินงานการบริหารความเสี่ยง และการเผยแพร่ข้อมูลการดำเนินงานการบริหารความเสี่ยง จากการจัดประเด็นปัญหาและระดับความเสี่ยงพบว่า สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศมีความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากปัจจัยภายนอก 4 ลำดับ ซึ่งคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงได้เสนอแนวทางแก้ไขและโครงการเพื่อลดปัจจัยเสี่ยง ดังนี้

ตารางที่ 1 แนวทางและโครงการเพื่อแก้ไขความเสี่ยง

ลำดับที่	ประเด็นความเสี่ยง	ลักษณะของความเสี่ยง	แนวทางแก้ไข	โครงการ
1.	ขาดการดำเนินการเก็บรักษาข้อมูลให้เป็นไปพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550	ความเสี่ยงทางด้านกฎหมาย และข้อกำหนดผูกพันองค์กร (Compliance Risk)	ในปีงบประมาณ 2562 มีการพัฒนาโปรแกรมเก็บประวัติข้อมูลการใช้งานคอมพิวเตอร์ (Log) / การใช้คอมพิวเตอร์ / การเบิกจ่ายพัสดุ / หนังสือเข้า-ออก	1. โครงการจัดเก็บข้อมูลการใช้งานคอมพิวเตอร์ 2. โครงการอบรมเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคอมพิวเตอร์

ลำดับที่	ประเด็นความเสี่ยง	ลักษณะของความเสี่ยง	แนวทางแก้ไข	โครงการ
2.	การปิดตัวของแหล่งผลิตหนังสือทำให้กระทบต่อการจัดหาทรัพยากร	ความเสี่ยงทางด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk)	การสั่งซื้อหนังสือภาษาต่างประเทศ / สิ่งพิมพ์ที่เป็น E-Book / การรวบรวมแหล่งข้อมูลองค์ความรู้ในรูปแบบของอิเล็กทรอนิกส์	1. จัดทำโครงการรวบรวมแหล่งข้อมูลองค์ความรู้อิเล็กทรอนิกส์แบบ Open Source 2. โครงการจัดอบรมให้ความรู้การผลิตหนังสือ ดำรงกับสำนักพิมพ์
3.	สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ไม่มีนโยบายที่ชัดเจนในการสนับสนุนฐานข้อมูลออนไลน์	ความเสี่ยงทางด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk)	เตรียมความพร้อมดำเนินการจัดหางบประมาณสำหรับการซื้อฐานข้อมูลวิจัยออนไลน์ ในกรณีที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ไม่สนับสนุน	จัดหางบประมาณในการซื้อฐานข้อมูลออนไลน์
4.	จำนวนผู้เข้าเรียนลดลง	ความเสี่ยงทางการเงิน (Financial Risk)	การทำโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ อาจจะต้องมีการร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ เพื่อให้มีการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า	จัดทำโครงการในลักษณะบูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ

ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 นี้ คณะกรรมการบริหารความเสี่ยงได้มีมติร่วมกันดำเนินการแก้ไขปัญหาความเสี่ยงในลำดับที่ 1 ก่อน เนื่องจากเป็นประเด็นเร่งด่วนและเล็งเห็นว่าเป็นความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติกฎหมาย อาจส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของหน่วยงานจนได้รับความเสียหาย จึงได้พัฒนาระบบจัดเก็บข้อมูลจรรยาบรรณคอมพิวเตอร์ภายในสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามขึ้น โดยระบบจัดเก็บข้อมูลจรรยาบรรณคอมพิวเตอร์ฯ ดังกล่าวของ คม กันชูลี (2562, น. 42) สามารถจัดเก็บข้อมูลจรรยาบรรณคอมพิวเตอร์ในฐานข้อมูล MySQL ตรวจสอบและยืนยันสิทธิ์การใช้งานเครือข่ายอินเทอร์เน็ตผ่านระบบพิสูจน์ตัวตนแสดงข้อมูลจรรยาบรรณคอมพิวเตอร์ของผู้ใช้บริการ ค้นหาข้อมูลจรรยาบรรณที่สำรองไว้จากวันที่ ระบบที่ใช้งาน เว็บไซต์หรือชนิดข้อมูล Log File การใช้งานเครือข่ายอินเทอร์เน็ต อย่างน้อย 90 วันและเรียกดูย้อนหลังได้ ซึ่งผลจากการเก็บสถิติโดยใช้ระบบจัดเก็บข้อมูลจรรยาบรรณคอมพิวเตอร์ฯ ตั้งแต่วันที่ 8-31 กรกฎาคม 2562 มีผู้ใช้งาน จำนวน 1,291 คน เวลาในการใช้งานรวม 2,239 ชั่วโมง 25 นาที 08 วินาที เวลาในการใช้งานเฉลี่ย 1.7 ชั่วโมง/คน เมื่อแยกจำแนกตาม

วันที่ใช้งาน พบว่า จำนวนการใช้งานเฉลี่ย 67.95 คน/วัน เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้งาน 43.89 เครื่อง/วัน และยังไม่พบการใช้งานเว็บไซต์ที่เข้าข่ายการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสามารถแก้ไขปัญหาความเสี่ยงในข้อนี้ได้ทั้งนี้ ความเสี่ยงในลำดับที่ 2-4 จะนำมาพิจารณาในการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงในปีงบประมาณต่อไป

อภิปรายผล

จากความหมายของความเสี่ยงที่นักวิชาการหลายท่านได้ให้คำนิยามพอจะสรุปได้ว่า ความเสี่ยง คือ โอกาสที่จะเกิดความผิดพลาด ความเสียหาย การรั่วไหล ความสูญเปล่า หรือเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์หรือการกระทำใด ๆ ที่อาจเกิดขึ้นภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอน ซึ่งอาจเกิดขึ้นในอนาคตและมีผลกระทบหรือทำให้การดำเนินงานไม่ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กร ทั้งในด้านยุทธศาสตร์ การปฏิบัติงาน การเงิน และการบริหาร ดังนั้น การบริหารความเสี่ยงจึงเป็นกระบวนการสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานขององค์กรเป็นระบบและต่อเนื่อง ช่วยให้องค์กรลดมูลเหตุของแต่ละโอกาสที่จะเกิดความเสียหายให้ระดับของความเสียหายและขนาดของความเสียหายที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอยู่ในระดับที่องค์กรยอมรับได้ ประเมินได้ ควบคุมได้ และตรวจสอบได้อย่างมีระบบโดยคำนึงถึงการบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์กรเป็นสำคัญ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ได้ประเมินปัจจัยความเสี่ยง (Risk Factor) ภายนอกที่อาจเป็นต้นเหตุหรือสาเหตุที่มาของความเสี่ยงที่จะทำให้การดำเนินงานของสำนักวิทยบริการฯ ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย

1. ขาดการดำเนินการเก็บรักษาข้อมูลให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

ความเสี่ยงในเรื่องขาดการดำเนินการเก็บรักษาข้อมูลให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ทำให้กระทบต่อการให้บริการของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 (น. 11) มาตรา 26 ผู้ให้บริการต้องเก็บรักษาข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ไว้ไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับแต่วันที่ข้อมูลนั้นเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ แต่ในกรณีจำเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่จะสั่งให้ผู้ให้บริการผู้ใดเก็บรักษาข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ไว้เกินเก้าสิบวันแต่ไม่เกินสองปีเป็นกรณีพิเศษเฉพาะรายและเฉพาะคราวก็ได้ ผู้ให้บริการจะต้องเก็บรักษาข้อมูลของผู้ใช้บริการเท่าที่จำเป็นเพื่อให้สามารถระบุตัวผู้ให้บริการ นับแต่เริ่มใช้บริการและต้องเก็บรักษาไว้เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 90 วันนับตั้งแต่การใช้บริการสิ้นสุดลง ความในวรรคหนึ่งจะใช้กับผู้ให้บริการประเภทใดอย่างไรเมื่อใดให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา ผู้ให้บริการใดไม่ปฏิบัติตามมาตรานี้ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 500,000 บาท

2. การปิดตัวของสำนักพิมพ์ทำให้กระทบต่อการจัดหาทรัพยากร

ความเสี่ยงในเรื่องการปิดตัวของสำนักพิมพ์ทำให้กระทบต่อการจัดหาทรัพยากรของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ เนื่องจากรูปแบบการรับข้อมูลข่าวสารของประชาชนที่เปลี่ยนแปลงไป จากข้อมูลปี พ.ศ. 2558 – 2562 ซึ่ง ไอโกะ ฮามาซากิ (2562) รายงานว่ามีสื่อสิ่งพิมพ์ปิดตัวหรือยกเลิกการพิมพ์บนกระดาษอย่างน้อย 40 แห่ง ทั้งที่เป็นนิตยสารและหนังสือพิมพ์ อาทิ นิตยสารซุบซิบ OOPS!, OHO, ZOO, FHM, เปรี๊ยว, lemonade, candy, VOLUME, IMAGE, COSMOPOLITAN, บางกอกรายสัปดาห์, เนชั่นสุดสัปดาห์ seventeen, สกุลไทย, ขวัญเรือน, ดิฉัน, คู่สร้างคู่สม, พลอยแถมเพชร, คริว, Lonely, Planet, Traveller

Thailand, หนังสือพิมพ์บ้านเมือง, หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์ ฯลฯ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีสื่อสิ่งพิมพ์ท้องถิ่นอย่างหนังสือพิมพ์เชียงใหม่นิวส์ที่นำเสนอข่าวภาคเหนือมานานกว่า 27 ปี ที่ได้ยุติบทบาทในรูปแบบของหนังสือพิมพ์โดยผันตัวไปนำเสนอข่าวในรูปแบบออนไลน์บนเว็บไซต์อย่างเต็มตัวสอดคล้องกับเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2562) ที่กล่าวว่า ปัจจุบันคนเลือกที่จะอ่านหนังสือผ่านสื่อต่างๆผ่านดิจิทัลมากขึ้นเพราะนอกจากจะสะดวกรวดเร็วอ่านได้ทุกที่ทุกเวลาแล้วยังประหยัดกว่าการซื้อเป็นเล่มเหมือนในอดีตซึ่งในอนาคตการลงทุนพิมพ์หนังสือเพื่อจำหน่ายจะลดลงเรื่อยๆ เนื่องจากไม่มีคนซื้อและไม่มีโฆษณา หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสารต่างๆต้องปรับตัวมาสู่การทำออนไลน์เต็มรูปแบบและนำเสนอผ่านช่องทางโซเชียลมีเดียซึ่งต้นทุนต่ำกว่าและเข้าถึงได้รวดเร็วกว่า

3. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ไม่มีนโยบายที่ชัดเจนในการสนับสนุนฐานข้อมูลออนไลน์

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ได้ดำเนินโครงการพัฒนาเครือข่ายห้องสมุดในประเทศ (ThaiLis) ซึ่งเป็นการพัฒนาความร่วมมือระหว่างห้องสมุดมหาวิทยาลัย/สถาบันในสังกัดกับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา โดย สกอ. ได้ดำเนินการขอรับสมาชิกฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการสืบค้น (วารสารออนไลน์) ซึ่งมีฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ในสาขาวิชาต่าง ๆ รวมถึงฐานข้อมูลเพื่อการอ้างอิง (Citation Database) จำนวน 10 ฐานข้อมูล เพื่อให้บริการกับนิสิต นักศึกษา คณาจารย์ และนักวิจัยในหน่วยงานใช้ประโยชน์ด้านการศึกษาและวิจัย อย่างไรก็ตามเนื่องจากการดำเนินการขอรับสมาชิกฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการสืบค้นและฐานข้อมูลเพื่อการอ้างอิงเป็นการดำเนินงานตามปีงบประมาณ ซึ่งยังไม่มีประกาศเป็นนโยบายที่ชัดเจนจาก สกอ.ว่าจะให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่องต่อไป ทำให้เป็นความเสี่ยงของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศที่จะมีฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการสืบค้นและฐานข้อมูลเพื่อการอ้างอิงใช้เนื่องจากที่ผ่านมามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามไม่ได้จัดสรรงบประมาณเพื่อการจัดซื้อฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เองเพราะมีราคาสูง

4. จำนวนผู้เข้าเรียนลดลง ส่งผลกระทบต่องบประมาณรายได้ของมหาวิทยาลัยและสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ

ความเสี่ยงเรื่องจำนวนผู้เข้าเรียนลดลง ส่งผลกระทบต่องบประมาณรายได้ของมหาวิทยาลัยและสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ สอดคล้องกับลงทุนแมน (2562) ซึ่งเขียนไว้ในบทความเรื่องวิกฤติมหาวิทยาลัยไทย กล่าวว่าอัตราการเกิดของประชากรเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้อัตราการเข้ามลงทะเบียนเรียนในระดับมหาวิทยาลัยลดลง ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2505-2525 จำนวนเด็กเกิดใหม่ของไทยเฉลี่ยอยู่ที่ 1,000,000-1,200,000 คนต่อปีอย่างไรก็ตามหลังจากปี พ.ศ. 2525 จำนวนเด็กเกิดใหม่ของไทยมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ปี พ.ศ. 2530 เด็กเกิดใหม่ของไทยเท่ากับ 884,043 คน ปี พ.ศ. 2550 เด็กเกิดใหม่ของไทยเท่ากับ 797,588 คน ปี พ.ศ. 2560 เด็กเกิดใหม่ของไทยเท่ากับ 702,755 คน ซึ่งหากดูตามตัวเลขก็หมายความว่าในอนาคตจำนวนเด็กที่จะเข้าเรียนในระดับมหาวิทยาลัยอาจจะลดลงไปอีก แต่ก่อนที่จะถึงอนาคตวันนั้นมหาวิทยาลัยของไทยหลายแห่งก็กำลังประสบปัญหาจากการที่นักศึกษาสมัครเรียนลดลงแล้ว การลดลงของนักศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยไม่เพียงแต่ทำให้รายได้ซึ่งเป็นค่าธรรมเนียมด้านการศึกษาของแต่ละมหาวิทยาลัยลดลงแต่ยังทำให้งบประมาณของแต่ละมหาวิทยาลัยจะได้รับจัดสรรจากภาครัฐนั้นลดลงด้วย จากปี พ.ศ. 2560 จำนวน 112,975 ล้านบาท มาอยู่ที่ 108,941 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2561 ซึ่งเมื่อดูจำนวนเด็กเกิดใหม่ที่ลดลงและประเทศไทยกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุมากยิ่งขึ้นจึงมีความเป็นไปได้สูงที่ภาครัฐอาจนำงบประมาณไปจัดสรรใช้จ่ายด้านอื่นๆ ที่ไม่ใช่ด้านอุดมศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการพิจารณาศึกษาปัจจัยความเสี่ยงอื่นๆ ทั้งภายนอกและภายในเพื่อให้ได้ข้อมูลที่แม่นยำและละเอียดมากยิ่งขึ้น รวมถึงพิจารณาผลกระทบที่เกิดร่วมระหว่างปัจจัยความเสี่ยงภายนอกและภายในมาประกอบการวิเคราะห์ความเสี่ยงเพื่อสร้างความตระหนักให้เห็นเป็นรูปธรรม

2. สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ ควรมีการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรแบบบูรณาการ โดยมีการจัดการอย่างมีระบบและต่อเนื่อง ให้การบริหารความเสี่ยงเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานตามปกติ โดยอาจให้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการที่ดีต่อไป

การนำไปใช้ประโยชน์

1. การประเมินความเสี่ยงของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 จัดลำดับความเสี่ยงไว้ 4 อันดับ ซึ่งนำมาทำการวางแผนและจัดทำโครงการเพื่อลด/ควบคุมระดับความเสี่ยงแล้วในอันดับที่ 1 ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 หากประเด็นความเสี่ยงลำดับที่ 2-4 ยังเป็นประเด็นความเสี่ยงขององค์กรอยู่ คณะกรรมการบริหารความเสี่ยงของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศจะต้องหาแนวทางเพื่อการกระจายความเสี่ยงหรือการโอนความเสี่ยง (Risk Sharing) ให้มหาวิทยาลัยต่อไป

2. ควรมีการติดตามตรวจสอบระบบจัดเก็บข้อมูลจราจรคอมพิวเตอร์ภายในสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เป็นระยะๆ เพื่อให้แน่ใจว่าระบบยังสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และตรวจสอบการเข้าใช้งานเว็บไซต์ที่เข้าข่ายการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ทั้งนี้เพื่อลดความเสี่ยงในประเด็นดังกล่าว

รายการอ้างอิง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2562). แนวโน้มหนังสือของไทยในอนาคต. สืบค้น 8 สิงหาคม 2562, จาก

https://www.matichon.co.th/columnists/news_1326662

คม กันชูลี. (2562). การพัฒนาระบบจัดเก็บข้อมูลคอมพิวเตอร์ภายในสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม (รายงานผลการวิจัย). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550. (2550, 18 มิถุนายน).

ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 124 ตอนที่ 27 ก. หน้า 11.

ลงทุนแมน. (2562). วิฤติมหาวิทยาลัยไทย. สืบค้น 10 สิงหาคม 2562, จาก

<https://today.line.me/th/pc/article/%E0%B8%A7%E0%B8%B4%E0%B8%81%E0%B8%A4%E0%B8%95%E0%B8%B4+%E0%B8%A1%E0%B8%AB%E0%B8%B2%E0%B8%A7%E0%B8%B4%E0%B8%97%E0%B8%A2%E0%B8%B2%E0%B8%A5%E0%B8%B1%E0%B8%A2%E0%B9%84%E0%B8%97%E0%B8%A2-Mev3Zz>

ไอโกะ ฮามาซากิ. (2562). สสำรวจชั้นหนังสือเมื่อนิตยสาร-นสพ. ทอยปิดตัว หนังสือเล่มจะรอดไหม.

สืบค้น 5 พฤศจิกายน 2562, จาก <https://tcijthai.com/news/2019/4/scoop/9005>